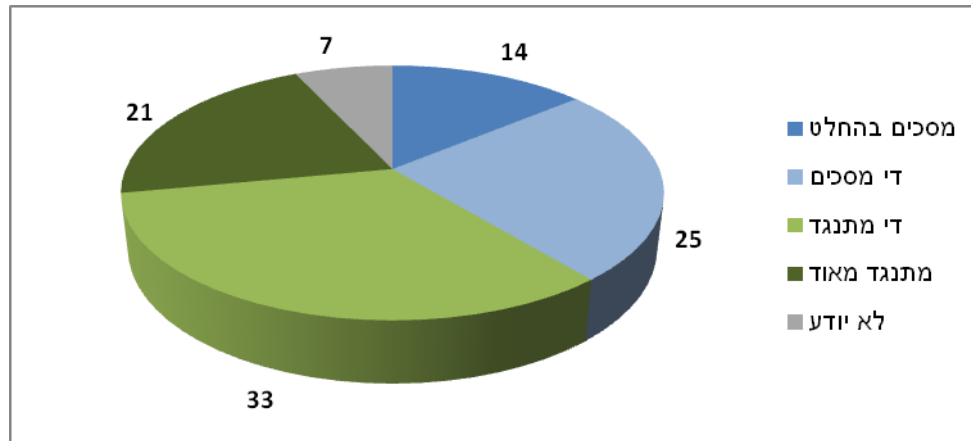

מדד השלום - ינואר 2012 פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

תקציר הממצאים

- על מה יהיו הבחירות הבאות? נוכח הדיבורים על הקדמת הבחירות (88% בטוחים או חושבים שיצביעו), בדקנו מהו הנושא המרכזי בעיני הבוחרים היהודים בהחלטה למי להצביע. רוב ברור (82%) הגדירו כך את עמדת המפלגה בנושא החברתי כלכלי. שיעורים נמוכים יותר הצביעו על מנהיג המפלגה ועל עמדתה בנושאי חוץ וביטחון (77%). לאחריהם בסדר יורד דירגו הנשאלים כמרכזיים את עמדות המפלגה לגבי מעמד הדת במדינה (66%) ועתיד השטחים (62%), את הרכב רשימת המועמדים (55%), הסיכוי להיכנס לממשלה (52%), הסיכוי להרכיב את הממשלה (50.5%), ואת מספר הנשים ברשימה (32%).**
- הכלכלי-חברתי מעל הכל? מרכזיות הנושאים החברתיים-כלכליים מתבטאת גם בדירוג היעדים בהם הממשלה צריכה לטפל לדעת הציבור היהודי. בראש ניצב צמצום הפערים החברתיים-כלכליים (34%), ובמרחק ניכר אחריו: חיזוק המצב הביטחוני (20%), הסכם שלום עם הפלסטינים (17%), ויצירת פתרונות דיור במחיר נוח (13%). מאחוריהם משתרכים איזון נכון בין הזכויות והחובות של החרדים והלא חרדים (5%), הפרדה בין הון לשלטון ושיפור מעמדה של ישראל בזירה הבינלאומית (4% כל אחד). אם נתייחס לצמצום הפערים והדיור כמקשה אחת, נראה שכמחצית הציבור היהודי (47%) מייחסים לתחום החברתי-כלכלי את החשיבות הרבה ביותר.**
- להמשיך את המחאה? היות שרוב הציבור היהודי (73.5%) מעריך הממשלה לא תבצע את רוב המלצות ועדת טרכטנברג, ניתן להבין מדוע כשני שלישים (64%) תומכים בחידוש המחאה.**
- איך מתפקדת הממשלה? ההערכה הרווחת היא כי בתחומים הכלכליים-חברתיים ממשלת נתניהו יותר מזיקה מאשר תורמת לאינטרס הלאומי: 55% חושבים כך בנוגע לצמצום הפערים, 52% לגבי המלחמה בשחיתות, 51% באשר ליצירת פתרונות דיור מתאימים ו-50% כשמדובר ביצירת הפרדה בין הון לשלטון. ציונים טובים מקבלת הממשלה באשר לתרומתה לעידוד הצמיחה הכלכלית (48% תורמת מאוד או די תורמת) ו-61% מעריכים שהיא מאוד או די תורמת למצבה הביטחוני של המדינה. הדעות חלוקות לגבי תרומתה או הנזק שהיא גורמת למצבה הבינלאומי של ישראל, עם נטיה קלה לכיוון החיובי יותר.**
- שטחים או מדינה יהודית? שוב מצאנו רוב גדול (76%) המעדיף שישראל תישאר מדינה עם רוב יהודי כשרבע מעדיפים שהיא תמשיך תשלוט על מלוא א"י ממערב לירדן. לשאלה "אם תדע שהמשך השליטה של ישראל בגדה המערבית תביא למצב בו בכל שטח ישראל תהיה מדינה משותפת ליהודים וערבים שלא יהיה בה רוב יהודי", ענו הרוב (63%) שבמצב כזה היו מתנגדים להמשך השליטה בשטחים. ואולם, הרוב (54%) אינו מסכים לטענה שהמשך השליטה בשטחים ייצור מדינה ללא רוב יהודי. יתירה מזו, 54% מעריכים שהמשך השליטה בשטחים לא ימנע מישראל להישאר מדינה יהודית ודמוקרטית, כלומר, הציבור אמנם מעדיף שישראל תהיה מדינה יהודית מהמשך השליטה על כל שטחי הארץ, אך רובו אינו מאמין שיש סתירה בין שתי המטרות.**

תרשים החודש: אם ישראל תמשיך עוד זמן רב לשלוט בגדה המערבית, תיווצר מדינה שלא יהיה בה רוב יהודי? (% ציבור יהודי)

הממצאים בהרחבה

נוכח הדיווחים התדירים בתקשורת והרמזים שמפזרים פוליטיקאים כאלה ואחרים על האפשרות שהבחירות יוקדמו, החלטנו לבדוק החודש מה ינחה את ההצבעה בסיבוב הנוכחי, לפחות כפי שהדברים נראים כרגע. ראשית, אולי בהשפעת מחאת הקיץ וההתעוררות הפוליטית שבעקבותיה ואולי לא, אבל בעליל בניגוד לטענות הנשמעות על ההתרחקות של הציבור מן הזירה הפוליטית בגלל אכזבה ותסכול, רוב גדול הביע רצון להשתתף בבחירות - 88% בציבור היהודי בטוחים או חושבים שיצביעו ו-68% בציבור הערבי המחזיקים בדעה דומה.

בדקנו אפוא מה החשיבות שמייחסים הבוחרים היהודים והערבים לנושאים שונים כגורמי השפעה על החלטתם עבור איזו מפלגה להצביע. רוב ברור בקרב היהודים (82%) הגדירו חשובה או חשובה מאוד את עמדת המפלגה בנושא החברתי-כלכלי. שיעורים נמוכים יותר הגדירו כך את מנהיג המפלגה ואת עמדתה בנושאי חוץ וביטחון (77%). לאחריהם בסדר יורד דירגו הנשאלים כחשובים את עמדות המפלגה לגבי מעמד הדת במדינה (66%) ועתיד השטחים (62%), את הרכב רשימת המועמדים (55%), את הסיכוי להיכנס לממשלה (52%), את הסיכוי להרכיב את הממשלה (50.5%), ואת מספר הנשים ברשימה (32%). בציבור הערבי החשיבות המיוחסת לכל אחד מן הנושאים הללו היא פחותה, אבל גם כאן הנושא החברתי-כלכלי קיבל את משקל החשיבות הגבוה ביותר, יחד עם עמדת המפלגה בנושא עתיד השטחים (62% הגדירו את שני הגורמים הללו חשוב מאוד או חשוב). אחריהם בסדר יורד באו: עמדת המפלגה בנושאי החוץ והביטחון (57%), מנהיג המפלגה (53%), הרכב הרשימה לכנסת (50%), והסיכוי להרכיב ממשלה (מה שהוא לא ריאלי לגבי מצביעי המפלגות הערביות ומשום כך יצא ככל הנראה נמוך - 42%). מספר הנשים הופיע גם כאן אחרון עם חשיבות גבוהה מעט יותר מאשר בציבור היהודי (34%).

מרכזיות הנושאים החברתיים-כלכליים מתבטאת גם בדירוג היעדים בהם - לדעת הציבור - הממשלה צריכה לטפל. לדעת הציבור היהודי בראש סדר החשיבות הלאומי כיום ניצבת המטרה של

צמצום הפערים החברתיים-כלכליים (34%), ובמרחק ניכר אחריה: חיזוק המצב הביטחוני (20%), הסכם שלום עם הפלסטינים (17%), ויצירת פתרונות דיור במחיר נוח (13%). עוד יותר מאחור משתרכים איזון נכון בין הזכויות והחובות של החרדים והלא-חרדים (5%), הפרדה בין הון לשלטון ושיפור מעמדה של ישראל בזירה הבינלאומית (4% כל אחד). אם נתייחס לצמצום הפערים והדיור כמקשה אחת, נראה שכמחצית הציבור היהודי (47%) מייחסים לתחום החברתי-כלכלי את החשיבות הרבה ביותר. פילוח של התשובות על פי הגדרה עצמית על הרצף ימין-שמאל מעלה כי כל המחנות מייחסים חשיבות גבוהה ביותר לנושא החברתי כלכלי, אם כי היו הבדלים על פי מחנה פוליטי: בקרב מי שהגדירו עצמם שמאל כ-93% ייחסו לכך חשיבות רבה לעומת 87% במרכז וכ-83% בימין. ההבדלים עזים בהרבה כשמדובר בהשגת הסכם עם הפלסטינים – כאן הגדירו זאת כחשוב או חשוב מאוד רק 27% מהימין לעומת כ-70% מהשמאל.

סדר החשיבות של הציבור הערבי הוא שונה בעליל מאשר של זה היהודי: כאן נמצא בראש היעד של חתימת הסכם שלום עם הפלסטינים (48% חושבים אותו לחשוב ביותר), לאחר מכן היעד של צמצום הפערים החברתיים-כלכליים (21% מעריכים כי הוא הראשון במעלה), חיזוק מצבה הביטחוני של ישראל (11%) ולשאר היעדים מייחסים חשיבות של ממש פחות מ-6% בציבור הערבי. המודעות לפער בין סדר העדיפויות של הממשלה לזה של הציבור באה לידי ביטוי בכך שרוב הציבור היהודי (73.5%) מעריך כי הממשלה לא תבצע את רוב המלצות ועדת טרכטנברג. על רקע זה ניתן להבין מדוע כשני שלישים (64%) תומכים בחידוש המחאה. בציבור הערבי רק 56% חושבים שהממשלה לא תבצע את רוב המלצות הוועדה, 28% מעריכים שהיא כן תבצע אותן ואילו 16% אינם יודעים. למרות ההבדלים בהערכת כוונות הממשלה, שיעור מי שסבורים שיש להמשיך במחאה הוא כמעט זהה לשיעור בקרב היהודית – (62%).

ההערכה הרווחת בציבור היהודי היא כי בתחומים הכלכליים-חברתיים ממשלת נתניהו יותר מזיקה מאשר תורמת לאינטרס הלאומי: 55% חושבים כך בנוגע לצמצום הפערים, 52% לגבי המלחמה בשחיתות, 51% באשר ליצירת פתרונות דיור מתאימים ו-50% כשמדובר ביצירת הפרדה בין הון לשלטון. ציונים טובים מקבלת הממשלה באשר לתרומתה לעידוד הצמיחה הכלכלית (48% תורמת מאוד או די תורמת) ו-61% מעריכים שהיא מאוד או די תורמת למצבה הביטחוני של המדינה. הדעות חלוקות לגבי תרומתה או הנזק שהיא גורמת למצבה הבינלאומי של ישראל, עם נטיה קלה לכיוון החיובי יותר. בציבור הערבי התמונה שונה לגמרי – 72% מעריכים כי הממשלה גורמת נזק למצבה הביטחוני של ישראל ו-60% כך לגבי מעמדה המדיני במישור הבינלאומי. הביצועים הכלכליים של הממשלה נראים לציבור הערבי פחות גרועים מאשר לציבור היהודי.

חזרנו לבדוק את נושא ההעדפות של הציבור היהודי לגבי מדינה עם רוב יהודי לעומת שליטה מתמשכת בשטחי הגדה המערבית. שוב מצאנו רוב גדול (76%) המעדיף יותר שישראל תישאר מדינה עם רוב יהודי כשרבע בלבד מעדיפים יותר שהיא תמשיך תשלוט על מלוא א"י ממערב לירדן. לשאלה "אם תדע שהמשך השליטה של ישראל בגדה המערבית תביא למצב בו בכל שטח ישראל תהיה מדינה משותפת ליהודים וערבים שלא יהיה בה רוב יהודי", ענו הרוב (63%) שבמצב כזה היו מתנגדים להמשך השליטה בשטחים. ואולם, ההבדלים כאן בין מי שמגדירים עצמם ימין ושמאל הם עצומים: כשליש ממי שהגדירו את עצמם ימין, לעומת כ-18% ממי שהגדירו עצמם מרכז ואחוזים בודדים בלבד ממי שהגדירו עצמם שמאל אומרים שהם יתמכו בהמשך השליטה בשטחים גם אם פירוש הדבר יהיה משינה משותפת בלי רוב יהודי.

הרוב (54%) בכלל הציבור היהודי אינו מסכים לטענה שהמשך השליטה בשטחים ייצור מדינה ללא רוב יהודי. יתירה מזו, 57% מעריכים שהמשך השליטה בשטחים לא ימנע מישראל להישאר מדינה יהודית ודמוקרטית. גם כאן יש הבדלים גדולים על בסיס הגדרה עצמית פוליטית: רוב גדול בימין (כ-62%) ורוב ניכר במרכז (57%) אינם רואים כאן בעיה שעה שרוב משמעותי (כ-65%) בשמאל מעריך כי המשך השליטה כן ימנע מישראל להיות יהודית ודמוקרטית בעת ובעונה אחת. כלומר, הציבור אמנם מעדיף שישראל תהיה מדינה יהודית מהמשך השליטה על כל שטחי הארץ, אך רובו אינו מאמין שיש סתירה בין שתי המטרות.

מדד השלום נערך בחסות [תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים](#) (אוניברסיטת תל אביב) ושל [המכון הישראלי לדמוקרטיה](#). הסקר בוצע בטלפון בתאריכים 30-31 בינואר על ידי מכון "דחף". השתתפו בו החודש 611 מרואיינים שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל. טעות המדידה למדגם בגודל זה היא 4.5%. עיבודים סטטיסטיים: גב' יסמין אלקלעי.